

Розділ I. ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ КАПІТАЛІСТИЧНИХ ВІДНОСИН

Дата _____

Клас _____

УРОК 2. МОРСЬКІ ЕКСПЕДИЦІЇ ПОРТУГАЛЬЦІВ ТА ІСПАНЦІВ

Очікувані результати

Після цього уроку учні зможуть:

- називати час Великих географічних відкриттів, дату відкриття Америки Х. Колумбом, імена видатних мандрівників, доколумбові цивілізації Америки;
- визначати причини й передумови Великих географічних відкриттів;
- встановлювати хронологічну послідовність подій;
- показувати на карті напрямки подорожей європейців, нові торговельні шляхи, основні географічні відкриття;
- описувати подорожі європейців, доколумбові цивілізації Америки.
- пояснювати й застосовувати поняття «Великі географічні відкриття».

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та завдань уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Повідомлення учнів

Учні зачитують висловлювання видатних осіб про Новий час та називають його головні події, що знайшли за допомогою Інтернет-ресурсів.

- ♦ Як на вашу думку, на чому переважно наголошують видатні особи, говорячи про Новий час?

Метод «Мікрофон»

- ♦ Дайте визначення понять.

Можливий перелік: «Нова історія», «Новий час», «Пізнє Середньовіччя», «цивілізація», «аграрне суспільство», «індустріальне суспільство», «всесвітня історія», «історичне джерело».

Бесіда

1. Користуючись знаннями з курсу географії, пригадайте, як відбувались Великі географічні відкриття.
2. Кого з великих мореплавців ви пам'ятаєте?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бесіда

- ♦ Що, на вашу думку, ви ще можете дізнатися про Великі географічні відкриття саме на уроці історії?

IV. СПРИЙНЯТТЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Причини Великих географічних відкриттів XV–XVI ст.

Робота з поняттям

Учитель. Великі географічні відкриття — це відкриття європейцями невідомих раніше морів, океанів, материків, здійснення навколосвітніх подорожей в період другої половини XV ст. і до середини XVII ст., внаслідок чого докорінно змінилося уявлення людей про Землю.

«Мозковий штурм»

- ♦ Назвіть причини Великих географічних відкриттів.

Робота з картою

- ♦ Покажіть на карті (С. 16–17 підручника): Атлантичний океан, Тихий океан, Індійський океан, Європу, Північну та Південну Америку, Африку, Індію, Піренейський півострів; країни, які ініціювали епоху Великих географічних відкриттів.

Подорожі та відкриття португальців

Повідомлення учнів

Учні виступають з повідомленнями про життя та діяльність Христофора Колумба, Васко да Гама, Фернана Магеллана.

- ♦ Назвіть основні риси, які, на вашу думку, є спільними для цих мандрівників.

Робота з підручником

- ♦ Опрацювати текст підручника (С. 13–20) і підготувати запитання для групи суперників.

а) 1-ша група — Васко да Гама;

б) 2-га група — Христофора Колумба;

в) 3-тя група — Фернана Магеллана.

Робота з таблицею

- ♦ Складіть хронологічну таблицю «Подорожі та відкриття європейців XV–XVI ст.», скориставшись інформацією з підручника, хрестоматії та Інтернету.

Орієнтовний вигляд таблиці

№	Рік відкриття	Хто відкрив	Що відкрив
1	1438	Енріке Мореплавець	Сагреш
2	1486	Бартоломео Діаш	мис доброї Надії
3	1492	Христофор Колумб	о. Сан-Сальвадор
4	1498	Паоло Тосканеллі	м. Калікут
5	1499	Амеріго Веспуччі	Тихий океан
6	1522	Васко да Гама	Філіппіни
7	1517	Фернан Магеллан	порт Севілья

Запитання

- ♦ У чому, на вашу думку, полягало основне значення Великих географічних відкриттів?

За відсутності часу це завдання учні можуть виконати вдома.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАЬ УЧНІВ

Бесіда

1. Назвіть прізвища видатних мореплавців кінця XV — початку XVI ст.
2. Хто з них знайшов морський шлях в Індію. Чому так різнився напрямок, у якому кожен з них намагався досягти Індії?
3. Які нові континенти відкрили європейці під час цих подорожей?
4. Назвіть народи, які населяли ці континенти.

Рефлексія. Метод «Мікрофон»

- Яку тему вивчали?
- Що нового з'ясували?
- Що було найбільш цікавим?

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати § 1 підручника, відповісти на запитання й виконати завдання до нього.
2. Знайти на карті назви географічних об'єктів, у яких було увічнено імена видатних мореплавців доби Великих географічних відкриттів.

Очікувані результати

Після цього уроку учні зможуть:

- називати доколумбові цивілізації Америки;
- встановлювати хронологічну послідовність подій, пов'язаних з Конкістою;
- показувати на карті території поширення доколумбових цивілізацій Америки, нові колонії європейців;
- пояснювати й застосовувати поняття: «колонія», «колоніальна імперія»; «зустріч цивілізацій», «міграції», «конкіста», «конкістадор»;
- характеризувати життя народів доколумбової Америки (ацтеки, майя, інки); зміни у житті цих народів після завоювання європейцями;
- оцінювати діяльність конкістадорів.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та завдань уроку.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вправа «Конкурс знавців» (у парах)

- Визначте негативні та позитивні наслідки Великих географічних відкриттів з точки зору жителя Американського континенту.

Учитель пропонує порівняти свої очікування з наявною інформацією наприкінці уроку.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Робота з таблицею

- Заповніть таблицю, указавши у відповідному стовпчику порядкові номери, які позначають імена особистостей, назви подій, географічні назви або дати.

Христофор Колумб	Васко да Гама	Фернан Магеллан

1) Америка; 2) Генріх Мореплавець; 3) «Санта Марія»; 4) 1519–1522 рр.; 5) Португалія; 6) Африка; 7) 1492 р.; 8) навколосвітнє плавання; 9) Багамські острови; 10) Індія.

Відповіді:

Христофор Колумб	Васко да Гама	Фернан Магеллан
1, 3, 7, 9	2, 5, 6, 10	4, 5, 8

Вправа «Так чи ні?»

1. Іспанія та Португалія — це країни, що розпочали епоху географічних відкриттів. *(Так)*
2. Христофор Колумб здійснював плавання у XVI ст. *(Ні)*
3. Бартоломеу Діаш шукав морський шлях в Індію. *(Так)*
4. Під час подорожей португальців було знайдено морський шлях до Індії навколо Африки. *(Так)*
5. Експедиція Америкго Веспуччі налічувала три каравели: «Санта-Марія», «Пінта» і «Нінья». *(Ні)*
6. Васко да Гама був придворним португальського короля Маноеля. *(Так)*
7. Америку було відкрито 1492 року. *(Так)*
8. Після повернення з експедиції Васко да Гама оселився в столиці Португалії — Ліссабоні. *(Ні)*

9. Португальці під час своїх подорожей до Індії зіштовхувалися з тубільним населенням узбережжя Африки та півострова Індостан. (Так)
10. Фернан Магеллан здійснив перше в історії навколосвітнє плавання 1507 року. (Ні)

Бесіда

1. Як ви розумієте поняття «колонізація», «колонія»?
2. Пригадайте, коли ви вперше ознайомилися з цим поняттям.

Робота з картою та атласом

- ♦ Показати на карті географічні назви, пов'язані з іменами мореплавців доби Великих географічних відкриттів

IV. СПРИЙНЯТТЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Доколумбові цивілізації Америки

Робота з таблицею

- ♦ Заповніть таблицю «Доколумбові цивілізації Америки», слухаючи розповідь вчителя.

Держава інків	Імперія ацтеків

Робота з історичним джерелом

- ♦ Опрацювати текст уривка «Історія Індій» Бартоломе де Лас Касас (§ 2, С. 23) і надати відповідь на запитання до нього.

Поширення європейської цивілізації на Схід і Захід

Робота з поняттям

Тордесільяський договір — міжнародний договір між Іспанією і Португалією, підписаний 7 червня 1494 року в місті Тордесільяс (зараз це провінція Вальядолід в Іспанії). Стосувався розподілу «щойно відкритих» земель між двома країнами меридіаном, проведеним посередині між португальськими на той час островами Зеленого Мису і островами Вест-Індії, відкритими Христофором Колумбом під час першої подорожі, на які претендувала Іспанія (у договорі названі Сіпангу і Антілія, зараз Куба і Гаїті). Щойно відкриті землі на схід від цієї лінії за договором відходили Португалії, а землі на захід — Іспанії.

Формування перших колоніальних імперій. Зустріч цивілізацій

Робота з підручником

- ♦ Опрацювати текст підручника (§ 2, пункти 3–4) і визначати, як вплинули конкістадори на розвиток захоплених ними територій.

Робота з візуальними джерелами

- ♦ Розгляньте карту в підручнику на С. 29 та проаналізуйте, як люди Нового часу уявляли тодішній світ.

Робота з поняттями

«Революція цін» — це подорожчання усіх товарів, оскільки їхня вартість почала виражатися у більшій кількості золота і срібла.

Факторія — торговельне поселення, засноване за межами метрополії.

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати § 2 підручника, відповісти на запитання й виконати завдання до нього.
2. За допомогою комп'ютерної програми змоделювати макети індіанського озброєння.